

geres por *reconçillos*, por *reconadas* e apartados --- fa blando de sus *vezinas*».

I sense *-n-* es troben formes encara aferrades a la toponímia, en les valls tan arcaitzants de l'Alt Aragó que ens interessen majorment veient que, alhora, han mantingut la inicial amb *a*, a la manera catalana, i l'aglutinació de l'article aràbic *La Faja de l'Arracón* a la Vall d'Ordesa (segons l'excel·lent mapa Schrader, full *Gavarnie*) (2º 60 × 47º 40),⁷ també *Sarracóns* a Ordesa, segons el Schrader (2º 55 × 47º 35), nom que sembla repetir-se una vintena de km més al SE, car el guia de Sarvisé (Vall de Gistau) m'assenyalava *Sarrakóns* cap al Sud. Amb la *-s* de l'article plural *los*, aglutinada.

No podem dubtar que la forma *arracon* del nostre mot, remuntant el centre de l'Alt Aragó, havia arribat fins al «summum Pyrenaeum», i que hi designava una raconada de vall, car fins havia sobreixit una mica cap a l'altre vessant, on el veiem en tres docs bearnesos del S. xv (tots tres de l'any 1440), perfectament localitzat molt a prop del trifini entre Ossau, Lavedà i l'Alt Aragó, constituint una valleta, qualificada de «terme»: «au termi d'Aracó, de Busí», «lo port apearat Sagete et Aracó, port de Busí», i «tiran au terme d'Aracó» (és freqüent la grafia *-r-* per *-rr-* en aquest ms, Cartulari B, d'Ossau, 231.17, 232.6f i 233.3) Gràcies al detallat mapa Boisson, veiem que es tracta d'una valleta afluent esquerra del Gave de Sous-soueu, al peu S del pic dit *La Sagette de Buzy*, 2130 alt., uns quatre km ESE dels pobles ossalesos de Gabàs i (una mica més lluny) Buzy, al qual devien pertànyer aquells alts pasturatges. No extingida avui del tot aquesta mostra d'influència aragonesa en el cim del Bearn, car el dicc. de Palay encara dóna el derivat *recoà* = 'arraconar'.

Altrament en castellà aviat tendí a generalitzar-se una forma en *ranc-/renc-/rinc-*, amb una *n* de més, però de primer amb vocal com la catalana a la primera síl·laba. *Rancón* i *ranconada* es troben també en Berceo, i en el *Libro de Alexandre* de mj. S. XIII: «estos dos sanctuarios, que avemos contado, / diziéni al primero 'sancta', nome usado; / diziéni 'sancta sanctorum' al *rancón* apartado, / que yazié tras el velo que estava colgado» (Berceo, *Sacr.*, 17c); «Europa e África yazen bien *ranconadas*» (*Alex*, 2414c); i encara d'altres casos de *ranc-* en tots dos (*Vida de Sto Dom*, 17, *Sacr*, 91b; i tres en l'*Alex*) Quant a *rencón*, també apareix algunes vegades en Berceo, ja en un doc. del S. XII; i en el DCEC (RINCÓN, IV, 25b15ss.), n'aplego una vintena de testimonis en textos dels Ss XIII i XIV.

Del modern *rincón* amb *ri-* no en trobem cap fins a mj. S. XIV (Juan Ruiz, Juan Manuel), mentre que *rencón* es mantenia encara c. 1400 (*Canc* de Baena) i encara és vulgar a Mèxic. Altrament sembla que la forma *arracon* degué passar fins i tot al basc, segons un testimoni toponímic.⁸ I es troba també en el galleg de les *Cantigas* del rei Savi, a mj. S. XIII.⁹

No hi ha dubte que la *i* del cast. *rincón* es deu a una alteració moderna del tipus de *nnguno* per *nenguno*

(NEC UNUS), *m'in cal* per *m'end(e) cal* 'm'importa', *puingar* per *PENDICARE*, port *vingar* per *vengar* etc. I que *rencón* pot sortir de *rancón* de la mateixa manera que *rencor* de *RANCOR*, *rebaño* de *rabaño*, *rezón* = *razon*, *rebanada* < *rabanada*

Restava aclarir quina era la forma originària el radical *rac-* del català o *ranc-* del castellà. Meyer-Lubke (*REW*, 443a) afirmava que *ranc-*, i que en català la primera *n* hauria desaparegut «per dissimilació» justament a la llengua on manca l'altra *n*, i amb ella la causa de la dissimilació! Però és que aquest seria l'únic cas que es coneix en les llengües romàniques de la pèrdua d'una *n* en fi de síl·laba per dissimilació. És ja ben rar que en aquesta posició qualsevol *n* es dissimili, però si es dissimila ho fa convertint-se en *l* o en *r* (FUNCTIONEM > cast. ant. *función*) No sols és rar que es dissimili, sinó que és molt freqüent el fenomen contrari. que en fi de síl·laba lliure, davant consonant, per una propagació de la nasalitat, es formi una *n* en els mots que ja tenien una altra nasal. Així el castellà ha fet *ponzoña* de *poçoña* POTIONE-, *manzana* de *MATTIANA*, *mancha* de *MACULA*, *mancilla* < *macilla*, *parangón* < *paragón* etc (veg també ací els casos de *mangerra* < *magerra*, *tangí*, *monjàbena*). De la mateixa manera és obligat partir de *racón* per arribar a *rancón* > *rincón*, com ja ens ho han indicat també la cronologia i la geografia lingüística. No havent-hi ja *-n* final en català, però sí en castellà, és lògic també que aquella *n* postissa aparegui en aquella llengua i no en la nostra.¹⁰

Demostrat que *racón* és més antic que *rancón*, cauen per elles soles les altres etimologies en què s'havia pensat. S'havia suposat derivat de l'adjectiu germànic que va donar *ranc*, o del corresponent verb *WANKJAN* 'tòrcer': passant, ben forçadament de la idea de 'tòrcer' a la de 'corbat', i d'aquí a 'angulós'.

Després se suggerí que vingüés del gr. ἄγκων 'angle, racó, que ha donat el cast. *ancón* 'caleta', prescindint del fet que el racó és precisament de terra endins o de l'edificació, però no de mar ni de costa. I no sols això no explicava la forma sense *-n-* sinó que tampoc no hi havia explicació d'aquest estrany afegiment d'una *r-* o del prefix *re-*, sense precedents en un cas així. Algú alegava el del derivat *recolzada* (o cast. *recodo*) al costat de *colze/codo*, aclucant els ulls al fet que *codo* i *recodo* vénen a designar la mateixa cosa, amb caràcter intensiu en el segon; també en el cat. *recolzada*, aquest *-ada* mostra que hi ha hagut noció verbal, que justifica el *re*; mentre que *rincón* designa una cosa quasi sense res en comú amb l'*ancón*; i encara notem que *ancón* és estrictament castellà (no català) i mot ben poc important en romànic. Adonant-se'n Schuchardt, que és qui havia suggerit l'etimologia *ancón*, ja recorria a un encreuament amb l'àrab *rukn* (*rekun*); i, per explicar el *rinc-* castellà, a un encreuament amb l'al *winkel*. Al capdavant això no era més que demostrar el seu escepticisme creixent davant de la idea pròpia.

Si de tota manera calia recórrer a l'àrab *rukn*, és preferible limitar-se a aquest per explicar el mot romànic,